

Afrapportering fra det midlertidige udvalg vedrørende samarbejde med civilsamfundet

1. Indledning

Region Midtjylland har et velfungerende samarbejde med civilsamfundet inden for forskellige af regionens opgaveområder, og regionen har både en strategi og principper for samarbejdet med frivillige, som er tiltrådt af regionsrådet.

Regionsrådet nedsatte i december 2019 et midlertidigt udvalg med et særligt fokus på samarbejde med civilsamfundet.

Der er gode perspektiver i at styrke samarbejdet med civilsamfundet, og udvalget skal komme med forslag til regionsrådet om, hvordan samarbejdet med civilsamfundet kan styrkes på regionens opgaveområder.

Udvalget har afholdt 5 møder i perioden fra august 2020 til august 2021. Udvalget har haft følgende sammensætning:

- Erik Vinther (V) (formand)
- Lars Møller Pedersen (A) (næstformand)
- Annette Roed (A)
- Finn Thranum (V)
- Birgitte Svenningsen (A)
- Marianne Carøe (A)
- Steen Jakobsen (V)

2. Temaer i udvalgets arbejde

Regionsrådet har med Region Midtjyllands sundheds- og hospitalsplan fra 2020 sat fokus på samarbejdet med civilsamfundet og civilsamfundets aktører, herunder frivillige og frivilligforeninger, ud fra en erkendelse af, at vi som region ikke alene kan løse fremtidens udfordringer på sundhedsområdet uden aktivt at anvende og understøtte de tilbud og kompetencer, der ligger hos borgerne og i civilsamfundet. Sundheds- og hospitalsplanen fremhæver, at partnerskaber mellem patienter, behandlere, ansvarlige myndigheder, medarbejdere og foreninger derfor skal være en central drivkraft.

Regionsrådet vedtog i 2016 en strategi for regionens samarbejde med frivillige og frivillige organisationer med afsæt i de principper og gode råd for samarbejdet, som blev aftalt i MED-systemet i 2013.

Frivilligstrategien blev udformet med inddragelse af en lang række repræsentanter for patienter, frivillige, medarbejdere og politikere. Arbejdet med at udforme strategien var forankret i et midlertidigt udvalg vedrørende borgerdialog.

Med det afsæt har udvalget har valgt at strukturere sit arbejde med udgangspunkt i det allerede eksisterende samarbejde med frivillige og frivilligorganisationer og derudfra afsøge ny viden på området og at afdække nye muligheder og potentialer.

Region Midtjyllands nuværende samarbejde med civilsamfundet med afsæt i bl.a. strategien for samarbejdet med frivillige i Region Midtjylland

Udvalget har indledningsvist undersøgt, hvad status er på samarbejdet med civilsamfundet og civilsamfundets aktører i Region Midtjylland samt hvilke erfaringer regionen har gjort sig med samarbejdet.

I Region Midtjylland er der allerede en mangeårig tradition for, at hospitaler og sociale institutioner inddrager og samarbejder med frivillige og frivillige organisationer, som i forskellige situationer yder en medmenneskelig indsats overfor patienter/brugere og pårørende. De frivilliges indsats er et supplement til den professionelle pleje, behandling og rehabilitering.

De frivillige er ofte tilknyttet en frivillig organisation, som for eksempel Dansk Røde Kors, Kræftens Bekæmpelse eller Hjerteforeningen. Enkelte enheder i regionen har sit eget frivilligkorps, som eksempelvis Regionshospital Horsens, på enkelte sociale institutioner og på hospices.

Der er flere forskellige kategorier af samarbejde med civilsamfundet i Region Midtjylland, herunder:

- Opgaver der løses af frivillige, og som er et supplement til den professionelle pleje, behandling og rehabilitering
- Samarbejde med frivilligcentre. Der er f.eks. samarbejdet med frivilligcentre i Region Midtjylland om at etablere patient- og pårørendecaféer og udbrede kendskabet til dokumenterede positive effekter af at indgå i frivillige fællesskaber og frivilligt arbejde – blandt andet i forhold til forebyggelse og fremme af fysisk og mental sundhed.
- Patient/bruger/pårørende – netværk. Man ved, at det har stor betydning at få mulighed for at deltage i og henvise til netværk/fællesskaber, hvor man kan tale med andre, der har erfaring med samme sygdom og livssituation.
- Patientforeninger. Overalt i Danmark er der en række patientforeninger, der varetager alle patienters / patientgruppers interesser.
- Patientinddragelsesudvalg og bruger/pårørenderåd. Regionsrådet har nedsat et regionalt patientinddragelsesudvalg, som skal fungere i perioden frem til 31. december 2021. Patientinddragelsesudvalget inddrages eksempelvis i forbindelse med udarbejdelse af praksisplanen og sundhedsaftaler. Derudover findes der i Region Midtjylland en række bruger- og pårørenderåd.

- Borgerinddragelse og borgerdesign. Det tidligere midlertidige udvalg for demokrati og inddragelse har udarbejdet ni grundprincipper for borgerinddragelse i Region Midtjylland.
- Events og turisme. Mange frivillige er aktive i frivillige opgaver ved store kulturelle events, som fx Tall Ship Race, og store sportsbegivenheder, som fx cykelløb. Regional Udvikling, som bl.a. har en opgave med at koordinere tværgående turismeinitiativer, har tidligere initieret en række attraktioner, som i dag drives som fx selvejende institutioner med frivillige som en uundværlig ressource.

Udvalget har særligt været optaget af, at erfaringer viser, at samarbejdet med frivillige kan have positive effekter i forhold til at fremme fysisk og mental sundhed, mening og livskvalitet samt være katalysator for udvikling af kvalitet og nye initiativer.

På den baggrund ønskede udvalget, at få nogle af ovenstående kategorier af samarbejder med civilsamfundet foldet yderligere ud for derigennem at afdække, hvordan man i endnu højere grad kan understøtte og udbygge samarbejdet med civilsamfundet.

Samarbejdet med frivillige i Region Midtjylland og samarbejdet med civilsamfundets aktører

Udvalget har i deres virke undersøgt samarbejdet med frivillige og frivilligorganisationer på blandt andet et hospital, på socialområdet og i kommuner, herunder hvordan samarbejdet organiseres og fungerer i samspil mellem frivillige, personale, borgere, patienter og pårørende. Udvalget har noteret sig betydningen af de frivilliges indsats, og den vigtige funktion de frivillige har, samt hvor meget ledelse og personale værdsætter de frivilliges indsats. Erfaringer viser samtidig, at samarbejde med frivillige kan være katalysator for udvikling, og at frivillige kan være med til at spotte "blinde pletter" i forhold til, hvor der kan være behov for at igangsætte initiativer.

Udvalget blev præsenteret for de frivilliges perspektiv, den betydning det har at være frivillig og hvordan frivillige oplever den betydning deres aktiviteter har for patienter, pårørende og personale.

Udvalget har noteret sig betydningen af, at der er klare linjer mellem de frivilliges og de fagprofessionelles opgaver, så de frivillige ikke løser de fagprofessionelles opgaver, og at der altid laves en samarbejdsaftale, hvor det fremgår, hvad der forventes af de frivillige, og hvad der forventes af de fagprofessionelle.

Udvalget hæfter sig ved betydningen af, at man som organisation, i både ledelse og HMU, beslutter sig til og signalerer, at man ønsker at samarbejde med frivillige.

Stigende interesse for samarbejde med civilsamfundet og betydningen af ledelsesmæssig forankring

Der er en støt stigende interesse for at samskabe løsninger med borgere, virksomhederne og civilsamfundets mange organisationer i både region og kommune. Også staten viser stigende interesse for at inddrage samfundet i den offentlige opgaveløsning.

Der er mange spændende initiativer i gang. Nogle af forsøgene retter sig mod at inddrage brugere i udviklingen af den borgerrettede service, mens andre forsøg bringer lokalsamfundenes mange interesser ind i arbejdet med regional udvikling. Der er også bestræbelser på at inddrage borgere og relevante parter i politik- og strategiudvikling på de forskellige områder, og det bringer politikerne i tæt dialog med befolkningen. Derudover er der også samspil med et stort antal frivillige og frivillige organisationer på regionens arbejdspladser.

Med det udgangspunkt har udvalget undersøgt baggrunden for den stigende interesse i samskabelse og borgerinddragelse, hvor der ligger udviklingspotentialer samt hvad regionen og ikke mindst politikerne kan få ud af samskabelse.

Udgangspunktet har været, hvad forskningen inden for området kan lære os om forskellige tilgange til samskabelse, og hvad det er vigtigt at være opmærksom på. Der skal sættes fokus på fremtiden og udviklingen på langt sigt og dermed, hvordan vi bringer samfundet og sundheden i den rigtige retning.

Udvalget har i den forbindelse noteret sig, at samskabelse kræver et perspektivskifte på ledelse fra et indadvendt, opgaverettet perspektiv med fokus på udnyttelse af ressourcerne til et udadvendt, formålsrettet perspektiv med fokus på mobilisering af både interne og eksterne ressourcer. En af regionens opgaver er således at udvikle og udbrede en stærk fortælling blandt ledere, medarbejde og befolkning om, hvad frivillighed og samskabelse er og hvad man kan opnå sammen. Det er i forlængelse heraf også at indrette budgetter, organisation, belønningssystemer, kommunikationsformer og mødesteder, så det understøtter frivillighed og samskabelse.

Der var enighed i udvalget om, at der politisk bør sættes fokus på, hvordan man i Region Midtjylland gerne vil arbejde med frivillighed og samskabelse fremadrettet, og også at have fokus på betydningen af politiske prioritering og ledelse.

Udvalget er gennem sit arbejde blevet klogere på viden og forskningsresultater om de betydelige potentialer for at fremme fysisk og mental sundhed via frivillige fællesskaber.

3. anbefalinger

De frivilliges indsats er højt værdsat i Region Midtjylland, og på mange af Region Midtjyllands arbejdspladser har man rigtig gode erfaringer med at samarbejde med frivillige og frivillige organisationer.

Med udgangspunkt i det udvalget har været præsenteret for, og de drøftelser der har været i udvalget, er det udvalgets vurdering, at der er et endnu større potentiale i samarbejdet med civilsamfundet, end det man i dag har udfoldet.

På den baggrund har udvalget udarbejdet en række anbefalinger til det videre arbejde.

Revidering af strategi for samarbejdet med frivillige i Region Midtjylland

Udvalget anbefaler, at strategien for samarbejde med frivillige i Region Midtjylland revideres, så den i højere grad også kommer til at omhandle samskabelse og tager afsæt i viden om de positive potentialer ift. at fremme befolkningens sundhed og livskvalitet.

Det er udvalgets vurdering, at vi i Region Midtjylland er gode til samspillet med frivillige og frivillige organisationer, men at fokus i højere grad bør flyttes fra frivillighed til samskabelse med mere fokus på at invitere ind og samskabe i udviklingen. Det er udvalgets ønske, at der i den kommende strategi i højere grad er fokus på åbenhed og udvikling. Det ligger desuden udvalget meget på sinde, at man i forbindelse med en revision af frivilligstrategien involverer bredt, så der sikres en samskabende proces.

Udvalget anbefaler, at det også indgår i en revidering af frivilligstrategien, hvordan den forskning og viden om de positive effekter, der er forbundet med at indgå i frivillige fællesskaber med hensyn til både fysisk og mental sundhed, mestring af sygdom og andre vanskelige livsvilkår, forebyggelse af ensomhed, mv. bedst kan udbredes og forankres. Herunder også den viden, der er om hvilken betydning kunst og kultur kan have for vores fysiske og psykiske velbefindende, trivsel og livskvalitet.

Det er udvalgets vurdering, at der ligger megen synergi i at samarbejde på tværs af sektorer. Eksempelvis kan man fra regional side med fordel gøre mere for at pårørendetilbud, selvhjælpsgrupper og lign. tænkes mere systematisk ind af personalet, når en patient udskrives fra hospitalet.

Udvalget anbefaler ligeledes, at man i forbindelse med udarbejdelsen af en ny strategi tydeliggør en åben og ligeværdig tilgang, hvor der signaleres, at vi som region forholder os åbent og imødekommende ift. samarbejder med civilsamfundsaktører, som har ønsker om og ressourcer til at engagere sig.

Samtidigt bør det også signaleres, at det er i orden at lave aftaler med nogen/udvalgte aktører, som vurderes at kunne tilbyde og løfte de rigtige tilbud, uden at det betyder, at alle skal tilbydes aftaler. Derudover kunne der signaleres, at vi som udgangspunkt er imødekommende ift. at samarbejde med aktører i civilsamfundet og lokale frivilligcentre om at gøre borgerne opmærksomme på relevante tilbud/muligheder/netværk i regi af civilsamfundet.

Tilsvarende er det udvalgets anbefaling, at der signaleres et åbenhedsprincip i forbindelse med relevante høringer, så alle interesserede har mulighed for at bidrage med deres input.

At arbejdet med frivillighed og samskabelse forankres politisk

Udvalget anbefaler, det videre arbejde med frivillighed og samskabelse forankres i et politisk udvalg, der beskræftiger sig med yderligere at udfolde de potentialer udvalget finder, der er i samarbejdet med civilsamfundet.

Udvalget vurderer, at det er vigtigt at fastholde et politisk fokus på samarbejdet med civilsamfundet og på, hvordan man i Region Midtjylland gerne vil arbejde med frivillighed og samskabelse fremadrettet. Udvalget vurderer også at et politisk fokus er afgørende for at løse den opgave, der ligger i Region Midtjylland om at udvikle og udbrede en stærk fortælling blandt ledere, medarbejde og befolkning om, hvad frivillighed og samskabelse er og hvad man kan opnå i fællesskab.

Det er ligeledes udvalgets ønske, at en revidering af strategien for samarbejdet med frivillige forankres i et stående politisk udvalg, der skal sikre en inddragende proces og inspirere til, hvordan der kan samarbejdes med civilsamfundet i Region Midtjylland fremadrettet.

UDKAST